

Aġġornament fit-Taħdit/il-Proġett bil-Malti fis-Sekondarja

(Ippublikat fl-2014)

It-Tielet Sena

Daħla

L-għalliema kollha tal-Malti fl-iskejjel sekondarji tal-Istat huma mitluba li jaqraw sewwa dan l-aġġornament tas-sillabi tal-Malti fejn jidhlu l-proġetti, it-taħriġ u l-assessjar fil-ħila tat-taħdit.

Il-proġetti bħala preżentazzjoni ta' materjal ricerka u pprezentat lill-għalliema fil-format stampat biex jiġi kkoreġut u mogħti marka ser jispicċaw u m'għandhomx jibqgħu jingħataw.

L-assessjar tat-taħdit fl-ewwel sentejn tas-sekondarja ser ikun formalizzat u stabbilit skont kriterji uniformi għall-iskejjel kollha filwaqt li ser jiddaħhal it-taħriġ kontinwu tul is-sena u l-assessjar tiegħu anke fit-tielet u r-raba' sena.

Fil-ħames sena jinżamm il-format u l-istruttura stabbilita mis-sillabu tač-ĊES tal-Malti.

It-Taħdit

It-taħdit għandu jingħata importanza fil-lezzjonijiet tal-Malti. Meta ngħidu taħdit nifhmu li l-istudenti jkollhom il-kompetenzi varji meħtieġa biex jikkomunikaw skont u fid-diversi ċirkostanzi tal-ħajja li fihom iridu jinqdew bil-lingwa biex jikkomunikaw. Fost dawn il-kompetenzi l-istudenti jridu jkunu kapaċi jirakkuntaw storja jew aħbar/ijiet lil udjenza, jirreċtaw, jistaqsu, jiddrammatizzaw, jargumentaw b'konvinzjoni, jintervistaw, jispjegaw u jwasslu l-opinjoni tagħhom. Bosta drabi dan kollu jista' jsir aktar attraenti u interessanti bl-għajnuna li toffri t-teknoloġija jew il-karta stampata meta użati b'mod kreattiv u intelligenti taħt il-gwida tal-għalliema.

Għaldaqstant l-għalliema għandhom joffru taħriġ u istruzzjoni kontinwa lill-istudenti tagħhom biex jirnexxielhom irawmu, jiksbu u jissaħħu f'dawn il-kompetenzi neċessarji għall-ħajja billi jiddedikaw regolarment lezzjonijiet jew parti mil-lezzjoni għall-kisba ta' dawn il-kompetenzi.

L-aġġornament tat-taħdit – b'seħħ minn Settembru 2014

L-għalliema ser isibu f'dawn il-linji gwida żewġ temi għal kull sena, mill-ewwel sar-raba' sena. L-ewwel tema tkun assessjata għall-eżami ta' Frar filwaqt li t-tieni tema tkun għall-annwal ta' Ġunju.

Ma' kull tema hemm marbutin għadd ta' aspetti differenti. L-għalliema għandhom jiddedikaw lezzjoni jew aktar skont il-ħtieġa li jkollhom biex jispjegaw u jiddiskutu mal-

istudenti t-tema u l-aspetti varji tagħha. Jista' jkun li jinħarġu aspetti oħra li jekk l-għalliema jidhrilhom li huma validi u jorbtu mat-tema ewlenija għandhom jinkludhom ukoll.

L-istudenti għandhom jingħataw il-possibiltà li jaħdmu waħidhom, fi gruppi ta' tnejn jew tlieta. Mhux rakkomandat li jkun hemm gruppi akbar għaliex kull membru tal-grupp irid jipparteċipa b'mod attiv kemm fil-preparazzjoni kif ukoll fil-preżentazzjoni orali biex ikun assessjat. Gruppi akbar minn tlieta jkunu diffiċli biex wieħed jassessja b'mod ġust lil kulhadd u għalhekk għandhom ikunu evitati.

Kull student/grupp għandu jagħzel aspekk tat-tema ewlenija biex jirriċerka fuqu. L-għalliema għandhom jaraw li l-aspetti kollha jittieħdu u kemm jista' jkun ma jkunx hemm gruppi jew individwi qed jaħdmu fuq l-istess aspekk. Fejn ikun meħtieġ, l-għalliema jistgħu jaqsmu xi aspekk/i fi tnejn jew aktar.

L-istudenti għandhom jagħmlu riċerka u jiġbru materjal marbut mal-aspekk li jkunu għażlu. Huma jistgħu jinqdew b'sorsi stampati kif ukoll b'diġitali, awdjovizivi jew minn fuq l-internet. L-għalliema għandhom jgħallmu lill-istudenti kif u fejn ifittxu l-materjal rilevanti u wara li jaqrawh, jagħrfu jagħzlu minnu dak li jidhrilhom meħtieġ għall-preżentazzjoni fil-klassi.

L-istudenti jridu jipprezentaw ir-riċerka tagħhom quddiem il-klassi waqt lezzjoni jew parti minnha ddedikata għall-assessjar tat-taħdit. L-għalliema għandhom jaraw li jqassmu l-preżentazzjonijiet fuq medda ta' lezzjonijiet u mhux kollha jsiru f'lezzjoni waħda biex l-istudenti ma jiddejqux u jitilfu l-interess.

Kull preżentazzjoni m'għandhiex tiegħu aktar minn ħames minuti. L-istudenti jistgħu u għandhom jiġu mħajra jużaw it-teknoloġija biex iwasslu l-preżentazzjoni tar-riċerka tagħhom. Madankollu l-istudenti għandhom jithallew fil-libertà biex jagħzlu huma kif u f'liema format jagħtu l-preżentazzjoni u m'għandu jkun hemm l-ebda diskriminazzjoni fl-għoti tal-marki favur dawk li jużaw it-teknoloġija/i moderni meta mqabbla ma' min jiddeċiedi li juża l-mezzi tradizzjonali stampati.

L-assessjar għandu jsir skont lista ta' kriterji li jevalwaw il-ħila tal-istudent fil-kompetenzi tiegħu li jithaddet bil-Malti b'mod mexxej u korrett. Jingħataw ukoll marki għar-riċerka u l-preżentazzjoni tal-kontenut. Għall-galvu li jista' jintuża bil-kriterji tal-assessjar ara Appendiċi 2.

L-Assessjar tat-Taħdit

It-taħdit tal-istudenti mill-ewwel sar-raba' sena tas-sekondarja ser jibda jkun assessjat darbtejn fis-sena: f'Jannar u l-marka tkun 10 fil-mija (%) tal-eżami ta' nofs is-sena (ta' Frar) filwaqt li jkun hemm it-tieni sessjoni f'Mejju u l-marka tkun ukoll ta' 10 fil-mija (%) tal-eżami

annwali (ta' Ġunju). Il-marka titniżżel fuq quddiem tal-karta tal-kitba fejn ikun hemm it-tabella tal-marki tal-ħiliet kollha.

It-taħdit tal-istudenti tal-ħames sena ser isir darba biss, fl-eżami annwali tagħhom li jsir fi Frar u jkun imqassam skont kif stabbilit fis-sillabu taċ-ĊES.

Appendiċi 1 hu maħsub bħala għajnuna għall-għalliema u qed jingħata bħala galvu biex jinżamm rendikont tal-kriterji li bihom jiġu assessjati l-istudenti u tal-marki miksuba fil-prezentazzjonijiet fil-klassi. Hu rakkomandat li l-għalliema jzommu rendikont tat-taħriġ kollu u l-assessjar tat-taħdit li jkun sar fil-klassi b'mod strutturat fil-pjan u rekord ta' ħidma (scheme/record of work) tagħhom. Għal dan il-għan jista' jintuża dan il-galvu jew ieħor/oħrajn simili skont kif jidhrilhom l-għalliema biex meta mitluba jagħtu rendikont ċar tal-attivitajiet tat-taħdit li jkunu għamlu mal-klassi.

Xi linji gwida fuq il-prezentazzjoni tal-istudenti fil-klassi

- L-ebda student m'għandu jiġi skużat milli jagħmel dawn il-prezentazzjonijiet jekk mhux abbażi ta' rapport u rakkomandazzjonijiet tal-professjonisti/INCO tal-iskola. Dawn għandhom jiġu mmarkati SKUŻAT/A u ma jingħataw l-ebda marka.
- Studenti li ma jagħmlux dawn il-prezentazzjonijiet m' għandhomx jingħataw marki fl-eżami u titniżżel 0 fit-tabella taħt il-ħila tat-taħdit. Min ikun nieqes għall-prezentazzjoni tiegħu jista' jagħmilha f'data oħra skont kif jiddeciedi l-għalliem/a tal-klassi.
- L-għalliema għandhom jispjegaw sewwa l-għan u s-sugġett tal-prezentazzjoni biex l-istudenti jkunu ffukati u konċiżi.
- L-għalliema jridu jfiehmu sewwa li l-miri ewlenin li ser ikunu assessjati fil-prezentazzjoni huma t-taħdit u l-kontenut marbut mat-tema.
- L-istudenti jeħtieġ li jiġu mgħallma u mħarrġa kif ifittxu fuq l-internet/ fil-kotba u kif jagħzlu l-materjal relevanti u wara li jaqrawh, jippreparawh biex jithadtu fuqu u jwassluh lil ħaddieħor.
- L-istudenti għandhom jiġu mgħallma u mħarrġa minn qabel kif jitekellmu bil-mod u li jiftiehem mill-udjenza. Għandu jingħata kull spazju u sapport mill-għalliema lill-istudenti biex joħorġu l-kreattività tagħhom fil-prezentazzjonijiet li jagħtu.
- L-għalliema għandhom jaraw li jirrangaw l-ambjent tal-klassi biex ikun xieraq u ta' għajnuna għall-istudenti li jkunu ser jagħmlu l-prezentazzjoni. Biex l-attività tirnexxi jrid ikun hemm tnejnija u ħsieb sewwa minn qabel, speċjalment jekk ikun ser jintuża apparat teknoloġiku.
- Il-prezentazzjoni tista' ssir fuq bażi individwali jew fi grupp (ta' mhux aktar minn 3 studenti). Jekk fi grupp, kull membru jrid jidentifika s-sehem tiegħu fir-riċerka u l-produzzjoni tal-prezentazzjoni.

- Waqt il-prezentazzjoni kull membru tal-grupp irid jittellem f'xi hin jew ieħor u l-għalliema għandhom jaraw li jkollhom biżżejjed ħjiel fuq il-kompetenzi ta' kull student/a biex jassessjawh/a skont il-kriterji stabbiliti.
- L-għalliema għandhom jaraw huma l-aħjar mod kif iqassmu l-prezentazzjonijiet biex isiru kollha fil-klassi u jiġu assessjati kif jixraq.
- Il-prezentazzjoni m'għandhiex tiegħu aktar minn 5 minuti u jekk tintuża l-ppt ma jkunx fiha wisq slajds (madwar 10).
- Wara kull prezentazzjoni, jekk l-għalliema jhossu l-bżonn, jistgħu flimkien mal-klassi jagħmlu analiżi u diskussjoni fuq dak li jkun għe pprezentat – dejjem bil-għan aħħari li l-istudenti jitharrġu fit-taħdit.
- Il-prezentazzjoni m'għandhiex tiegħu l-forma ta' taħdita moqrija minn fuq test imħejji minn qabel. L-għalliema għandhom iħejju lill-istudenti biex fit-taħdit ikunu kapaċi jtellmu fuq dak li jkunu rriċerkaw u mhux jirriċiklaw dak li jkunu qraw. Għalhekk l-għalliema m'għandhomx jaċċettaw li studenti jaqraw l-informazzjoni li jkunu sabu waqt il-prezentazzjoni imma jgħiduha fi kliemhom.
- L-istudenti jista' jkollhom xi noti qosra li jgħinuhom waqt il-prezentazzjoni imma mhux jaqraw direttament lilhom.
- L-għalliema għandhom iħajru lill-istudenti (imma mhux jobbligawhom) biex jużaw mezzi teknoloġiċi u kreattivi bħall-powerpoint, filmati, rikordings, reċti, mima, drama. Jekk jinkiteb skript, waqt il-prezentazzjoni dan għandu jingħad u mhux jinqara. Jekk tkun narrazzjoni għandha tkun miktuba minn qabel imma waqt il-prezentazzjoni tingħad u mhux tinqara.
- L-istudenti jistgħu jagħmlu t-taħdita tagħhom billi jużaw il-mezzi tradizzjonali bl-għajjnuna ta' ċarts, leħñiet, stampi kbar, kartonċin, mudelli u oħrajn.
- L-għalliema għandhom jiggwidaw lill-istudenti li jużaw il-mezzi teknoloġiċi/tradizzjonali biex jaraw li dawn ikunu addattati u jidhru sewwa fuq il-bord interattiv/tal-avvizi; li jkollhom stampi kbar u li jidhru ċari; li jkun fihom ftit kliem u jinqara sew anke minn wara tal-klassi u li jkunu miktuba b'Malti tajjeb u bla żbalji ortografiċi.
- L-għalliema jagħmlu tajjeb jekk jiċcelebraw ix-xogħol u r-riċerka tal-istudenti billi jtellgħuhom fuq xi sit elettroniku (tal-iskola u/jew tad-Dipartiment tal-Malti fuq malti.skola.edu.mt billi jgħadduhom lill-Kap tad-Dipartiment tal-Malti/Uffiċjal Edukattiv tal-Kulleġġ tagħhom) jew fuq il-bords tal-iskola **IMMA** qabel jesponuhom għandhom jaraw li jkunu miktuba b'Malti tajjeb u bla żbalji ortografiċi. L-iżbalji jridu jiġu identifikati mill-għalliema u rranġati mill-istudenti qabel ma jintwerew fil-pubbliku.
- Il-prezentazzjoni tiġi assessjata fuq il-kriterji stabbiliti apposta u mehmuża ma' dawn il-linji gwida bħala Appendiċi 1.
- L-għalliema huma mistennija li jzommu kopja tal-marki mogħtija fil-fajl tagħhom u jistgħu jużaw il-galvu pprovdut bħala Appendiċi 2.

Tabella bit-Temi għat-Taħdit fil-Malti

Mill-Ewwel sal-Ħames Sena tas-Sekondarja

	Temi għall-eżami ta' nofs is-sena (Frar - 10% tal-eżami)	Temi għall-eżami annwali (Ġunju - 10% tal-eżami)
L-Ewwel Sena (il-Livelli kollha)	Il-Legġendi Maltin u Għawdxin	Il-Folklor Malti
It-Tieni Sena (il-Livelli kollha)	Il-Ħrejjef Maltin	Nies Maltin u Għawdxin Magħrufa
It-Tielet Sena (ir-Rotot kollha)	Temi kurrenti	Ir-Rumanz Malti
Ir-Raba' Sena (ir-Rotot 2 u 3)¹	Il-Malti: Ilbieraħ u Ilum	Nies li ħadmu favur il-Malti
Il-Ħames Sena (ir-Rotot 2 u 3)¹	Addattament fuq is-sillabu tač-ĊES 2015	

¹ L-istudenti li qegħdin fi programmi differenti, jiġifieri tas-CCP / f'Rotta 1 għandhom isegwu l-istruzzjonijiet tal-programmi tagħhom u t-temi tat-taħdit li hemm fihom. Jekk ikun hemm xi studenti li minkejja li qegħdin f'Rotta 1 ikunu jixtiequ jagħmlu l-eżami tač-ĊES, l-għalliema jistgħu jagħtuhom jagħmlu l-prezentazzjonijiet bħal dawk tal-istudenti ta' Rotta 2 u 3.

It-Tielet Sena

1. Temi Kurrenti u Aħbarijiet

L-għalliema, flimkien mal-istudenti, jidentifikaw lista ta' temi u aħbarijiet kurrenti li jkunu jiddominaw ix-xena lokali/ internazzjonali (u li jaqblu mal-lista uffiċjali taċ-ĊES 2014). Dawn iridu jkunu jolqtu mill-qrib lill-istudenti u jqanqluhom biex jinteressaw ruħhom u jiddiskutu. Tista' ssir diskussjoni minn qabel fil-klassi (animata mill-għalliem/a imma fejn l-istudenti jingħataw iċ-ċans li jaħsbu, jgħarblu u jfissru l-fehmiet tagħhom) fuq kull tema biex jiġu identifikati l-angoli u l-aspetti differenti tagħha.

Wara l-istudenti jagħzlu t-tema li jixtiequ jiżviluppaw u wara li jagħmlu r-riċerka meħtieġa (jikkonsultaw kemm il-kotba kif ukoll l-informazzjoni fuq l-internet) iħejju preżentazzjoni għal quddiem il-klassi. F'din il-preżentazzjoni jeħtieġ li jesponu t-tema mill-aspetti varji tagħha skont kif jarawha huma u jaslu biex jagħtu fehmiethom imsaħħa minn ċifri, statistika u argumenti sodi. Il-preżentazzjoni tista' tiegħu s-sura ta' *powerpoint*, dibattitu/intervista bejn il-membri tal-grupp jew taħdita lill-udjenza. L-għalliema għandhom jinkoraġġixxu lill-istudenti jagħmlu riċerka u jiksbu fatti u statistika biex isaħħu l-argumenti tagħhom u jipprezentawhom b'mod sod, elaborat u konvinċenti lil sħabhom.

Lista ta' temi kurrenti:

- l-ambjent tad-dar
- l-ambjent naturali
- id-divertiment
- l-ivvjagġar
- iż-żgħożija
- ix-xiri
- is-saħħa
- l-edukazzjoni
- art twelidi

L-għalliema, flimkien mal-istudenti, għandhom jidentifikaw ukoll aħbarijiet ewlenin li jkunu qed jiddominaw il-ġurnata u filwaqt li jagħtu d-dettalji tagħhom (wara li jkunu rriċerkaw u segwew l-istorja kollha kemm jista' jkun) jagħtu wkoll ir-reazzjoni u l-fehmiet tagħhom fuqhom. Dawn l-aħbarijiet jistgħu jittiegħdu mill-isferi kollha tal-ħajja kemm lokali kif ukoll internazzjonali (mill-politika, l-ekonomija, l-edukazzjoni, is-saħħa, id-divertiment, l-isport...)

2. Ir-Rumanz Malti

L-għalliema għandhom iħeġġu lill-istudenti biex jagħzlu rumanz Malti (barra dawk preskritti fis-sillabu) u wara li jaqrawh jagħmlu preżentazzjoni fuqu. Il-preżentazzjoni għandha tinkludi kemm l-irakkuntar fil-qosor tal-ġrajja kif ukoll tħares b'mod ħafif lejn il-karattri, l-isfond, il-plott u l-Malti użat. Fl-aħħar tal-preżentazzjoni l-istudenti għandhom ikunu mistiedna jagħtu r-reazzjoni tagħhom għal dak li jkunu qraw bil-fehmiet tagħhom fuq l-imġiba tal-karattri u l-iżvolġiment tal-ġrajja hekk kif minsuġa mill-kittieb.

L-għażla tar-rumanz għall-preżentazzjoni għandha titħalla f'idejn l-istudenti imma l-għalliema jeħtieġ li jiggwidaw u jinkoraġġixxu lill-istudenti biex jagħzlu l-aħjar ktieb

għalihom u li jieħdu gost jaqrawh. Qabelxejn jeħtieġ ukoll li jiġu magħrufa r-rumanzi bil-Malti li hemm fil-librerija tal-iskola u jekk m'hemmx biżżejjed l-għalliema tal-Malti għandhom jinsistu li dan l-ammont jizdied biex tkompli titrawwem il-kultura tal-qari bil-Malti fl-istudenti tagħna. Huwa rrakkomandat li l-istudenti jittieħdu jżuru l-librerija tal-iskola biex jaraw it-taqsimha tal-kotba bil-Malti minn fejn jistgħu jagħzlu l-ktieb għall-prezentazzjoni.

L-istudenti għandhom jiddiskutu mal-għalliema l-ktieb li ser jaqraw minn qabel. Dan jistgħu jgħibuh mid-dar jew minn xi librerija pubblika. L-għalliema jridu jaċċertaw ruħhom li l-kotba magħzula huma tajbin u xierqa għall-istudenti. Fejn ikun hemm xi dubju, l-għalliema għandhom iħajru lill-istudenti jagħzlu ktieb ieħor.

L-għalliema għandhom iħejju minn qabel lill-istudenti kif għandhom iħarsu lejn ir-rumanz, barra li jieħdu gost jaqraw l-istorja. Għalhekk iridu jsiru lezzjonijiet ta' tnejn dwar kif l-istudenti għandhom jagħrfu l-karattri ewlenin u sekondarji, il-ġrajja u l-isfond storiku tagħha meta sseħħ, xi subplots jew ġrajjet oħra għaddejjin fl-istess ħin, in-nisġa u l-binja tar-rumanz, l-istil użat fl-irakkuntar, it-tip ta' kliem (lessiku) li jintuża u oħrajn. Suggeriment prattiku kif isiru dawn il-lezzjonijiet huwa billi l-għalliema jħejju minn qabel siltiet minn rumanzi magħrufin Maltin biex jagħmlu din l-analiżi mal-istudenti tagħhom. Dan jista' jsir ukoll bħala parti mil-lezzjonijiet tal-letteratura, speċjalment f'dawk tal-proża.

Appendiċi 1

Il-Kriterji għall-Assessjar tat-Taħdit

Il-Kriterji tal-Assessjar	Il-Marki		
Il-kompetenza fit-taħdit: Jitkellem b'Malti mexxej, idjomatiku u b'kunfidenza quddiem udjenza; taħdit jinftiehem sewwa, ċar u b'konvinzjoni; faċli ssegwi li jingħad u jzommok attent.	0	1	2
Il-ħila fl-użu tal-Malti: Ħakma tajba u varjata tal-lessiku marbut mat-tema; jitkellem b'korrettezza grammatikali u ftit li xejn jiżbalja; għażil xieraq tal-kelma f'waqtha.	0	1	2
L-istruttura tad-diskors: Struttura ta'diskors b'sentenzi mħallta u mgħaqqda tajjeb bejniethom; ftit li xejn ideat ripetuti imma jibnu fuq xulxin; bdil naturali fit-ton tad-diskors skont il-ħtieġa.	0	1	2
Il-kontenut ippreżentat: Deskrizzjoni tajba ħafna u korretta tal-aspett li turi li saret riċerka ddettaljata; sekwenza tajba tal-fatti mogħtija; mogħtija wkoll il-fehmiet tal-kelliema.	0	1	2
Il-materjal ippreżentat: Kwalità tajba ta' stampi u riżorsi oħra li għenu fil-fehim tal-kontenut; materjal li jaqbel u jagħmel it-tema aktar ħajja u interessanti; bla żbalji tal-ortografija.	0	1	2

Appendiċi 2 Il-Galvu taż-Żamma tal-Marki tat-Taħdit

